

AKADEMIA POLONIJNA
POLONIA UNIVERSITY

Polonia University in Czestochowa

International scientific and practical conference

**PHILOLOGICAL SCIENCES,
INTERCULTURAL COMMUNICATION
AND TRANSLATION STUDIES:
AN EXPERIENCE AND CHALLENGES**

April 23–24, 2021

Volume 2

**Czestochowa,
Republic of Poland
2021**

International scientific and practical conference «Philological sciences, intercultural communication and translation studies: an experience and challenges» : conference proceedings, April 23–24, 2021. Vol. 2. Czestochowa : «Baltija Publishing», 2021. 296 pages.

ORGANISING COMMITTEE

Andrzej Krynski, Prof. PhD, ThDr., Dr h.c. mult., Rector of Polonia University in Czestochowa, Poland;

Ivan Zymomrya, Prof., Ph.D., Polonia University in Czestochowa, Poland;

Volodymyr Kemin, Prof., Ph.D., Polonia University in Czestochowa, Poland;

Mykhailo Poliuzhyn, Prof., Ph.D., Uzhgorod National University, Ukraine;

Marite Opincane, Prof., Ph.D., Rezekne Academy of Technologies, Latvia;

Veronica Anawa Dashaco, Prof., Ph.D., Saint Jerome Catholic University in Douala, Cameroon.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

COMPARATIVE LITERATURE STUDIES

Австрійський текст в українському контексті

Глотов О. Л...... 10

Неймовірні дива різдвяних історій

Колінько О. П...... 12

Жанрові ознаки роману виховання

у творах Малколма Бредбері і Джона Фаулза

Назаренко Н. І., Дацер К. С. 17

«На дні» І. Франка та «Зимового вечора»

Е. Ожешко: типологічний дискурс

Оренчак О. О., Горанська Т. В. 20

Chinese classics in Legge's and Guerra's interpretations:
challenges of comparative assessment

Syedova G. P...... 24

Поетика стану медальності ліричної героїні у творах Е. Дікінсон

Скрипник Т. М...... 25

GENERAL LINGUISTICS

Безпековий дискурс як соціолінгвістичний феномен

Бобир Ю. В...... 31

Природа мови в лінгвістичній концепції

уродження Холмщини – українця Петра Дудика

Богатько В. В., Завальнюк І. Я., Кухар Н. І...... 35

Формування мовної компетенції в контексті професійної підготовки в ЗВО

Бойко Л. П., Чернова І. В. 39

Трансформації найменувань артефактів

за метафоричною моделлю «артефакт – артефакт»

Буранова А. В...... 42

Особливості застосування структурного методу

в мовознавчих дослідженнях

Воляннюк І. О...... 46

Жаргонні фразеологізми як особлива складова міського мовлення Гарлицька Т. С.	49
Денотативна природа зіставлення українських та англійських номінацій відповідних понять Іваницька Н. Л., Родюк Н. Ю., Хіміч Г. І.	52
Термін як одиниця мови спеціального призначення в лінгвістичних дослідженнях Мельник П. В.	56
Communicative and pragmatic features of dramatic texts Moskalchuk H. O.	61
Принципи укладання комунікативного довідника для соціальної взаємодії Пелепейченко Л. М.	64
Projections of cognitive and ecological linguistics Prihodko A. I.	68
Текст як результат і одиниця комунікації: структурно-семантичний аспект (розглянуто шляхом компаративного аналізу функціонування складових комунікативного процесу) Чубай В. І.	72
Орієнтовані напрями англомовної лінгво- й нейрокогнітології: досвід реконструкції системи концептів в індивідуально-авторському аспекті Шклярєвський В. Г.	77
COMPARATIVE AND TYPOLOGICAL LINGUISTICS	
Визначення типів і прототипів ефекту для лексем effect / ефект, result / результат, consequence / наслідок за результатами корпусних досліджень Вайноренє І. П.	82
Шотландська мовна криза: сучасний статус та проблеми збереження міноритарних мов Лемещенко-Лагода В. В.	86
Емотивна функція звертання: українсько-німецькі паралелі (на матеріалі німецьких та українських теленовел) Меньшикова О. С.	90

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-2-21>

ШОТЛАНДСЬКА МОВНА КРИЗА: СУЧАСНИЙ СТАТУС ТА ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ МІНОРИТАРНИХ МОВ

Лемещенко-Лагода В. В.

викладач кафедри «Іноземні мови»

Таврійського державного агротехнологічного університету

імені Дмитра Моторного

м. Мелітополь, Запорізька область, Україна;

аспірантка кафедри прикладної лінгвістики,

порівняльного мовознавства та перекладу

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Внаслідок інтенсифікації процесів міжнародної інтеграції та глобалізації, а також економічної та політичної поляризації світового суспільства все більшої актуальності набуває питання збереження мовного та культурного розмаїття. Особливу увагу сучасних лінгвістів звернено до проблеми функціонування та збереження міноритарних мов, що знаходяться під значним впливом мажоритарної мови.

На сьогоднішній день на території Шотландії одночасно функціонують три мови:

- шотландська англійська (Scottish English), територіальний варіант літературної англійської мови, є офіційною мовою Шотландії;
- шотландська мова Скотс (Scots), що має статус міноритарної регіональної мови;
- шотландська гельська (Scottish Gaelic), що є міноритарною, проте другою офіційною мовою Шотландії.

Обидві міноритарні мови, шотландська мова Скотс та шотландська гельська мова, незважаючи на визнання у 1992 р. Європейською хартією регіональних мов і мов меншинств, внаслідок тривалого перебування в одному комунікативному просторі з шотландським варіантом англійської мови, наразі потребують низки заходів задля збереження та подальшого розвитку.

Необхідність розробки вищезазначеної проблеми на території сучасної Шотландії глибоко усвідомлюється зарубіжними (R. Crawford, J. Considine, C. Mark, A. L. K. Nihtinen, L. Pike, S. Pons-Sanz, Ch. Robinson), зокрема шотландськими (A.J. Aitken, M. G. Dureau, A. MacCoinnich, I. Macleod, R. W. McLeod, S. Rennie), науковцями.

Складна мовна ситуація, що склалась у Шотландії, пояснюється здебільшого історичним розвитком шотландської держави, численними утисками, громадянськими війнами та значною еміграцією корінних шотландців на початку XX століття.

Шотландська гельська мова належить до кельтської гілки індоєвропейської мовної сім'ї. До XI століття вона поширилась майже всією територією теперішньої материкової частини Шотландії і утвердилась як мова шотландського королівства. Основні події, що спричинили занепад шотландської-гельської мови, пов'язані з внутрішнім розколом у шотландському суспільстві. Приблизно з XII століття мова поступово витіснялась з рівнинних територій на північ та захід країни до нагір'я та островів. З XVII століття починається поступова втрата носіїв мови, і як наслідок, самої гельської мови. З середини XVIII століття велика, а часом і вимушена еміграція, та різні репресивні заходи, а також загальні економічні та культурні зміни спричинили її поступовий занепад [1, с. 197–198].

Сьогодні немає моноглоттів, які говорять гельською мовою, і багато молодих носіїв користуються у всіх сферах переважно англійською мовою. Багато колишніх гельськомовних районів наразі англійськомовні. Під час перепису населення 2001 року в Шотландії в цілому нараховувалось 58 969 носіїв гельської мови віком від 3 років – лише 1,2% від загальнонаціонального населення. Приблизно 7 094 особи стверджували, що здатні читати або писати гельською, але не розмовляти нею, а ще 27 538 могли розуміти гельську, але не говорити, читати та писати [3, с.24]. Таким чином, гельська мова зараз знаходиться в ослабленому стані як за кількістю носіїв, так і за інтенсивністю використання, що значно ускладнює процес її розвитку та збереження.

Шотландська мова Скотс є германською мовою, що сформувалась на основі нортумбрійського діалекту підчас взаємодії германських племен англів, саксів, ютів та фризів з піктами та кельтами. Від XII до кінця XVI століття Скотс була домінуючою мовою Шотландії. Основними подіями, пов'язаними із занепадом шотландської мови Скотс, є протестантська реформація в Шотландії (1560), Союз корон (1603) та Союз парламентів (1707). Фактично, з XVIII століття шотландські наукові діячі та письменництво свідомо починають відмовлятися від шотландської мови на користь англійської [4, с. 70].

Негативний вплив англійської мови, стигматизації та упреждень призвів до ситуації, коли шотландську мову Скотс часто вважали «сленгом», «діалектом», «поганою англійською мовою» та «мовою неосвічених людей та невігласів». Таким чином, втративши свій

офіційний статус, Скотс довгий час зберігалась у розмовних діалектах та побутовому мовленні простого населення [5, с. 127].

Незважаючи на те, що протягом останніх років зростає позитивне ставлення до шотландської мови Скотс, головною проблемою мови стала відсутність мовної обізнаності серед широких верств населення. Багато шотландців переходять з шотландської англійської на Скотс або зі Скотс на шотландську англійську залежно від соціальної ситуації. Наразі кількість носіїв оцінюється приблизно у 1,5 мільйона, що робить шотландську мову Скотс найбільшою міноритарною мовою на території сучасної Великобританії (звіт GRO (S) 1996) [4, с. 71].

Історія розвитку обох мов – шотландської гельської та шотландської мови Скотс – має цілий ряд подібностей. Кожна з мов тісно пов'язана з мовою сусідньої країни (шотландська гельська – з ірландською, шотландська мова Скотс – з англійською). Обидві мови з'явилися на території сучасної Шотландії приблизно в один історичний період. Кожна з мов, свого часу була офіційною мовою країни (мовою королівської знаті, літератури, судочинства, торгівлі). Втрата статусу відбулась внаслідок зміни державного устрою або політичної влади. Обидві збереглися до нашого часу у якості численних діалектів окремих регіонів.

Після підписання (3 березня 2000 р.) та ратифікації (27 березня 2001 р.) Великобританією Європейської хартії регіональних мов або мов меншин у Шотландії активізувалась діяльність щодо збереження та розвитку шотландської гельської та мови Скотс. Зокрема, обидві мови стали викладатись в освітніх закладах усіх рівнів та форм власності. Для цього видаються якісні навчальні матеріали, словники, наукова та художня література тощо. Гельською мовою відбувається трансляція телевізійного каналу BBC Alba. Фінансування програми розвитку повністю проводиться за рахунок власних коштів шотландського уряду.

Однак слід наголосити й на певних недоліках шотландської регіональної мовної політики, серед яких:

- недостатня кількість кваліфікованих викладачів;
- відсутність законопроектів із впровадження та використання регіональних мов в адміністративній сфері та сфері охорони здоров'я.

На сьогоднішній день, на відміну від шотландської гельської мови, яка має статус офіційної у Шотландії, мова Скотс не може отримати цей статус через відсутність єдиного літературного стандарту та наявності численних діалектів.

Більш того, шотландська гельська мова зараз знаходиться під серйозною загрозою зникнення. Якщо під час перепису населення 2001

року в Шотландії в цілому нараховувалось 58 969 носіїв гельської мови віком від 3 років, то у 2020 році дослідження, проведене групою гельських експертів та соціолінгвістів з Університету нагір'я та островів (University of the Highlands and Islands (UHI)), показало, що лише 11000 людей щоденно спілкується гельською мовою [2]. Як доречно вказує професор Кончур Ó Джолаган (Conchúr Ó Giollagáin) більше енергії треба спрямовувати на заохочення населення спілкуватись гельською мовою у будь-якій ситуації, слід «заохочувати говорити нею зі своїми дітьми в соціальних ситуаціях та у сімейному колі» [2].

Таким чином, незважаючи на активну діяльність уряду Шотландії, обидві мови – шотландська гельська та шотландська мова Скотс – потребують подальшої підтримки та вдосконалення програми збереження та популяризації. Сьогоднішня неоднозначність та невизначеність мовної політики не дозволяє спрогнозувати подальший розвиток та зміну мовного статусу міноритарних мов Шотландії, так само як і їх збереження.

Література:

1. Паренко М. Б. Проблемы взаимодействия языков на территории современной Шотландии. *Вопросы психолингвистики*. 2016. № 4. С. 194–205.
2. Carrell S. Scots Gaelic could die out within a decade, study finds. *The Guardian*. 2020. 2 July. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jul/02/scots-gaelic-could-die-out-within-a-decade-study-finds> (Last accessed 14.04.2021)
3. McLeod W. Securing the status of Gaelic? Implementing the Gaelic Language (Scotland) Act. *Scottish Affairs*. 57, 2006. Pp. 19–38.
4. Nihtinen Atina L.K. Gaelic and Scots in Devolved Scotland. *Studia Celtica Fennica*. 2008. Vol 5. Pp. 69–81.
5. Nihtinen Atina L.K. Scotland's Linguistic Past and Present: Paradoxes and Consequences. *Essays in Honour of Anders Ahlqvist*. 2005. Vol 2. P. 118–137.